

Esitys ortodoksisen pelastusopin perusteista

Christopher Veniamin, *The Orthodox Understanding of Salvation. "Theosis" in Scripture and Tradition*. Mount Tabor Publishing: Dalton 2014, 196 s.

Teos on kokoelma Christopher Veniaminin artikkeleita, joista useimmat ovat olleet aiemmin saatavissa suhteellisen vähän tunnetuissa vuosikirjoissa ja lehdistä. Artikkelit käsittelevät ortodoksisen teologian peruskysymyksiä ihmisenä olemisesta ja pelastuksesta. Aiheitten käsittely pohjautuu Raamattuun ja ikaikaiseen ortodoksisen perinteeseen. Teos jakaantuu kahteen osaan: käytäntöön ja teoriaan.

Veniaminin esittelemässä ortodoksisessa pelastuskäsityksessä painottuu Jumalan ja ihmisen vuorovaikutus eli jumaloituminen. Pelastuminen riippuu siitä, miten ihminen vastaa Jumalan rakkauden kutsuun. Jumalan kutsun hyväksyminen johtaa käytännölliseen hengelliseen elämään eli askeesiin. Veniaminin mukaan aito kirkollinen elämä ja yhdistyminen Jumalan rakkauteen eivät ole mahdollisia ilman askeesia. Kuitenkin vain ja ainoastaan Jumala voi auttaa ihmistä saavuttamaan jumaloitumisen.

Ortodoksisessa traditiossa pelastumista ei ymmärretä pelkästään moraalisesti ja eettisesti, vaan ennen kaikkea Kristuksen kaltaisen täydellistymisen vastaanottamisena. Ihmisen olemassaolon tarkoitus on tulla armosta sellaiseksi, mitä Kristus on luonnoltaan. Ihmisen askeettinen matka huipentuu Jumalan näkemiseen ja Hänen kaltaisuuteensa saavuttamiseen.

Veniamin pohjaa esittelemänsä pelastuskäsityksen kirkon suurten hengellisten opettajien ajatteluun. Keskeisinä patristisina auktoreina nousevat esiin Johannes Krysostomos, Maksimos Tunnustaja, Simeon Uusi Teologi, Gregorios Palamas, Nikolaos Kavalas ja Siluan Athoslainen. Heidän hengelliset kirjoituksensa eivät pohjautu filosofiseen pohdiskeluun, vaan käytännölliseen elämään ja kokemukseen Jumalan näkemistä. Veniamin mukaan pyhien isien teologiassa ei siksi eroteta toisistaan etiikkaa ja oppia. Kirkon dogmaattisia opetuksia Veniamin vertaa karttaan, joka osoittaa ihmiselle suunnan pelastukseen ja yhteyteen Jumalan kanssa. Viime kädessä ortodoksinen teologia on Jumalan näkemistä.

Erityisesti Veniamin esittelee Gregorios Palamaksen ajattelua. Palamas on hänen mukaansa ennen muuta kirkastumisen teologi. Taaborin jumalallisen valkeuden näkeminen ja sen ihmistä kirkastava vaikutus muodostavat

Palamaksen teologisen opetuksen keskuksen. Kirkastuminen merkitsee hänelle Kolminaisuuden jumalallisen elämän todellista jakamista ihmiskunnalle.

Palamas puolusti askeettista elämää ja sitä tukevaa teologiaa. Palamaksen mukaan kirkon elämä perustuu kokemukselliseen ja voimalliseen suhteeseen Jumalan ja ihmisen välillä. Suhteen läheinen luonne ja sen pelastusopillinen merkitys ilmenevät Palamaksen kuvauksessa hengellisestä ihmisestä: hän koostuu Pyhän Hengen armosta, sielusta ja ruumiista. Pyhän Hengen eheyttävä vaikutus tekee hänestä todellisen ihmisen, sellaisen kun Jumala tarkoitti ihmisen luodessaan.

Gregorios Palamas opettaa lisäksi, että Kristuksen kirkkauden syvällinen ymmärtäminen ja ihmisen pelastuminen edellyttävät osallisuutta ristin mysteerioon. Pyhät ihmiset ovat askeettisen tien eli ristin tien kulkijoita. Avatessaan ihmisille tien pelastukseen, risti velvoittaa heitä puhdistumaan himoista, harjoittamaan hyveitä, valistamaan mielensä, sydämensä ja sielunsa sekä kirkastamaan ruumiinsa.

Askeesiin liittyy läheisesti katumus. Veniaminin mielestä ortodoksisen katumuksen sisäinen hyväksyminen on vaikeaa kriittiseen älyynsä rakastuneelle nykyihmiselle. Kirkon opettajiin pohjautuen hän luonnehti itserakkautena ilmenevää ylpeyttä synnin juureksi. Veniaminin mukaan itserakkaus oli sekä saatanan että Aadamin synti. Veniamin kirjoittaa, että katumus ei tarkoita ainoastaan mielenliikutusta. Sen sijaan katumus yhdistyy erottamattomasti hengelliseen vaivanäköön eli Kristuksen pyhien käskyjen mukaiseen elämään ja sen aikaansaamaan hengelliseen terapiaan eli mielen ja sydämen vapauttamiseen himoista.

Christopher Veniamin syntyi kyproksenkreikkalaiseen perheeseen Lontoossa vuonna 1958. Hän suoritti ortodoksisen teologian perustutkinnon Tessalonikin yliopistossa ja väitteli teologian tohtoriksi Oxfordissa Pembroke Collegessa. Väitöskirja käsitteli Kristuksen kirkastumista kreikkalaisessa patristisessä kirjallisuudessa Ireneos Lyonilaisesta Gregorios Palamakseen. Veniamin on lisäksi suorittanut tutkinnon bysanttilaisesta musiikista Tessalonikin kreikkalaisen kirkkomusiikin koulussa. Vuodesta 1994 hän on toiminut Pyhän Tiuhonin seminaarin patristiikan professorina Pennsylvaniassa Yhdysvalloissa. Veniamin on julkaissut lukuisia artikkeleita ja käänttänyt ensimmäisen englanninkielisen kokonaislaitoksen pyhän Gregorios Palamaksen homiilioista.